

נפרד ממנה זה ערך ששה שנים ואעפ"כ אינו מתחבר עמה בשום אופן, וידוע שהוא איש כשר וחרד לדבר ד', א"כ אנן סהדי דבאמת מאיסה עליו או שאינו אפשר לדור עם נחש בכפיפה, דאל"כ לא היה סובל ששה שנים, ומסיק שם להתיר לו ע"פ מאה רבנים לישא אחרת כשישליש כתובתה ותוס' ביד נאמן, יעו"ש. וכן נאמר בנ"ד שיתרו הב"ד בהאשה שתבא לעמק השוה להתגרש ברצון ואם לא תשמע

לקול הב"ד הנני נמנה לדבר מצוה להתירו מכבלי העיגון בהסכם ק"ר שישא אשה אחרת, באופן שישליש כתובה ותוס' וגט ביד שליח כמבואר בפוסקים, ובתנאי ששיג רשיון מטעה"מ כי אני פי מלך שמור.

1234567

הקטן משה נחום במו"ה בנימין ז"ל ירושלימסקי האבד"ק אסטראלענקא והגליל

סימן מו"ב

תשובה¹ לכבוד הרב המאה"ג חריף ובקי אור הברקי מעיין ומחוקק וכו' מו"ה אברהם חיים פלידערבוים אבד"ק טשעכיוו סמוך ונראה לק' לובלין

ברין עוברת על דת לענין חרם דרבינו גרשום

ע"ד—שאלתו באיש א' שבא מעבודת הצבא שהיה שם יותר משנה, וכשבא לביתו שמע שמרננים על אשתו שזינתה, ובא לפני כת"ר ושלח אחריה ולא רצתה לבוא, וקבל העדות שלא בפניה (כמבואר בש"ע חו"מ (סי' כח סט"ז) וידועים ג"כ דברי הנוב"י (סי' עב)), ואמרו שני עדים כשרים בתו"ע שרואים אותה בכל יום וכפי דעתם בודאי היא כעת בחודש השביעי או שמיני להריונה וגם ראו מאתה דברים מכוערים, אח"ז כשבאתה האשה לביתו כל הנשים שהיו בביתו שפטו שהיא בחודש ח' להריונה, וגם היא כמעט לא הכחישה אותם רק שאמרה שאם יתן לה בעלה כמה מאות רו"כ תקבל ממנו ג"פ, אח"כ ברוחה מעירו ליעלסיוואטגראד וכפי הנשמע ילדה שם ועשתה דברים מכוערים, וכעת הרחיקה נדוד ועקבותיה לא

נודעו, והבעל הוא רך בשנים ולא קיים עדיין מצות פ"ו, וע"ז פלפל כת"ר בחכמה להתירו מכבלי העיגון.

הנה הגם כי למעשה אין רצוני להזדקק ולהכניס ראשי בהיתר זה מכמה טעמים, ובפרט שקשה בכג"ז להשיג רשיון כנימוס מטעה"מ במדינה זו היכא שלא זכה ובעלת דינו עומדת לנגדו בדעה צלולה אבל רעה בדעותיה, (יעו' ג"כ בס' חיים ושלום אה"ע (סי' ז דף כב)) כמובן לנבון כמוהו, ולא באתי רק להשיבו מפני הכבוד כי רב הוא בעיני, ולרשום לכת"ר בקצרה דבמורדת לחודה כבר השבתי לאונגערין² (להגאון בעל דרכי תשובה) והסכמתי לדעתו וב"ד דמותר לו לישא אחרת כהכרעת מרן הרמ"א (סי' עז ס"ה), יעו' ג"כ במהרי"ק (שורש סג ושורש קא) ובמרדכי פ' אע"פ (סי' קפו), וצרפתי ג"כ שם מה דלא רצתה לציית ד"ת הוי בכלל עוברת על דת וכמ"ש הגאון דברי חיים אה"ע ח"א (סי' נא), ובכל זאת לא הסכמתי רק בהסכם ק"ר (ברשיון מטעה"מ) כמבואר בתשו' מהר"מ פאדאוה (סי' יג).

והנה בנ"ד מצד הגב"ע די"ל דנאסרה עליו, פלפל ג"כ כת"ר בסתירת דברי הרמ"א אה"ע (מסי' א' ס"י לסי' קמ ס"ה) שהקשה שם הב"ש (ס"ק ו)

בורנשטיין, ונדפסה תשובתו בספרו "אבני נזר" אה"ע סי' יד.
2 לעיל סי' טז.

1 השאלה והתשובה נמצאים באי"ש מס' 2390-2391, השאלה הובאה בכליל תפארת עמ' תכט. שאלה זו נשלחה גם לג"ר אברהם

ובדברי הנוב"י (סי' ע וצב), ורוצה כת"ר להסיר מהאומלל כבלי העיגון דחר"ג ע"י זיכוי גט עבודה. הנני להעיר את כת"ר בדברי אבי זקני הט"ז שם (סי' ו) שתמה על המהרי"ק שהחמיר בזה ע"פ דעת הרי"ף שכתב דעבדא לא נפיק לחירות עד דמטא גיטא לידו ורק לענין חזרה הוא דזכין לעבד, וכתב ע"ז א"ז הט"ז דהרי"ף אינו מחלק בין חזרה להתרה אלא בשחרור עבד, דיש סברא קצת לומר דחוב הוא לעבד דבהפקרא נחא ליה טפי וכו', משא"כ בהמירה דאין שם חוב בשום אופן בעולם רק זכות לחוד אמאי נצריך הגעת הגט לידה, יעו"ש בט"ז.

ולפע"ד יש להוסיף נופך ולהמתיק קצת חילוק זה בין גט שחרור לגט אשה ע"פ שטת הרי"ף (והמע"י) בסוגיא דגיטין פ"ק שם יראה שכן היא שטת רש"י יעו"ש ברא"ש ור"נ ודו"ק), דהנה בהא דזכין לאדם שלא בפניו כשנתבונן נראה שיש בזה שני טעמים, א' מכח המקבל הזכות והואיל וזכות היא לו אנן סהדי דניחא ליה והוי כאלו עשה המקבל להזוכה שיהיה שלוחו בדבר זה, (יעו' תוס' כתובות יא א) ד"ה מטבילין במ"ש דכיון דזכות היא לו אנן סהדי דעביד ליה שליח³), ואיכא עוד טעם שני מכח המזכה דגזה"כ הוא דאיש מזכה לחבירו ע"י אחר כמבואר בקידושין (מב א) (יעו' ג"כ בתוס' שם נו א) ד"ה מתקיף ובירושלמי (פ"ק דקידושין ה"ג) בפלוגתא דרבי ורבנן גבי הראוי לזכות ע"י עצמו וכו', יעו"ש ודו"ק). והחילוק פשוט ומובן, דאי משום אומדנא דאנן סהדי דניחא ליה א"כ לא מהני בעבד רק לענין חזרה שלא יוכל להשתעבד בו דבזה ודאי אנן סהדי דניחא ליה משא"כ לענין איסורא שיצא לחרות דאיכא ג"כ קצת חוב שמפסידו משפחה כנענית שוב ליכא אנן סהדי,

אבל אי הטעם משום גזה"כ דמזכה ע"י אחר יד הזוכה מכח המזכה היא כיד מי שזוכה בשבילו וכידו ממש, א"כ שוב לא צריך מטא לידו אף דמעורב קצת חוב דאסור בשפחה, מ"מ כיון דבעקרו זכות הוא לו, א"כ הוא משוחרר גמור מצד המזכה שהוא האדון, כיון דיד הזוכה מידו הוא כיד העבד ממש. ואדאתאן להכי א"כ בעבד הא בע"כ צ"ל דהזוכה אינו רק שלוחו של העבד ולא של האדון המזכה, (וכמ"ש הגאון נו"ב, חאה"ע (סי' עז) לתרץ בזה קושית הגאון מהר"י מהאמבורג ז"ל דאיך מהני שליחות בשחרור עבד דהא כל המשחרר עובר בעשה ואשלד"ע, והכריח הנוב"י דהשליח אינו שלוחו של המשחרר אלא של העבד יעו"ש), וא"כ כיון דלא מכח המזכה הוא בא אלא מכח העבד, ובע"כ אנו צריכין לומר דהוא כאלו עשאו העבד שליח בדבר מכח אנן סהדי, א"כ דוקא לענין שיעבודו שייך אנן סהדי, משא"כ לענין איסור שפחה לא שייך אנן סהדי כיון דאפשר דלא נחא ליה ואדרבא בהפקרא נחא ליה, ומשום הכי לא הוי גט עד דמטא לידו.

ועל פי זה בגט אשה באופן דזכות היא לה כגון בנאסרה וכדומה, הדבר פשוט דבין אם היא מגזרת הכתוב ובין משום אנן סהדי הוי כמטא גטה לידה ומתגרשת תיכף בקבלת שליח את הגט, ויש בזה לסתור ולבנות אכמ"ל דבעיקר הדין למעשה אין רצוני להזדקק מכמה טעמים, וזה המעט רשמתי רק לכבודו הרמה אשר חד"ת הוטבו בעיני וגם רבות שמעתי ממנו לטוב.

הדורש שלומו

משה נחום ירושלימסקי

הגאבד"ק אסטראלענקא והגליל

קידושין פ"ב סי' ז, ובתורהא"ש שם מב א. ועיי' במש"כ בזה בקצוה"ת סי' קה סק"א ובחי' הגר"ח (סטנסיל) עמ' קצא.

3 ע"ע רש"י גיטין ט ב ד"ה יחזיר ותוס' רי"ד שם, ורש"י ב"מ יב א ד"ה גבי, תוס' פסחים צא ב ד"ה איש נדרים לו ב ד"ה מי ובר"ז שם. רא"ש גיטין פ"א סי' יג